Međunarodno privatno pravo

Vežbe_nedelja V

Predmetni nastavnik: Prof. dr Žaklina Spalević

e-mail: zspalevic@sinergija.edu.ba

Problem kvalifikacije

- **Vežba 1.**
- Iranski državljanin je oženio svoju koleginicu studentkinju, državljanku Republike Srbije. Brak je najpre zaključen pred matičarem u Beogradu, ali docnije i u duhu i po pravilima islamskog prava koje važi u Iranu, a gde su i imali prebivalište određeno vreme. Između supružnika je sačinjen ugovor koji sadrži i potpis islamskog sveštenika i dva svedoka, a kojim se suprug obavezuje da supruzi plati iznos od 50.000 evra kao nevestin dar. Dve godine kasnije beogradski sud razvodi brak, a suprug to isto učini jednostranom izjavom volje datoj pred islamskim sveštenikom, te tome doda da su međusobna potraživanja između supružnika isključena. Međutim, supruga nezadovoljna ovakvim činjeničnim stanjem, podnosi protiv dotadašnjeg supruga tužbu pred sudom u Beogradu i traži plaćanje nevestinog dara u pomenutom iznosu.
  - ✓ **Odrediti merodavno pravo.**

Problem kvalifikacije

- Napomena: Nevestin dar je u islamskom pravu samostalni pravni institut koji ima višestruku funkciju. Ako postoje nedostaci u ugovoru o nevestinom daru, dovodi se u pitanje punovažnost braka. Ako se pitanje plaćanja nevestinog dara postavi u toku braka ili nakon njegovog prestanka, moglo bi biti reči o izdržavanju supružnika, odnosno o bračnoimovinskom režimu. Ukoliko se pitanje plaćanja postavi nakon smrti muža, nevestin dar bi mogao imati naslednopravnu funkciju.

- **Vežba 2.**
- Državljanka Republike Srpske i državljanin Grčke, žele da zaključe brak u Bijeljini pred matičarem. Član 1367. Grčkog građanskog zakonika zahteva prisustvo pravoslavnog sveštenika kao uslov za materijalnu punovažnost braka.
  - ✓ **Koje je pravo merodavno za zaključenje braka?**
  - ✓ **Da li verenici mogu da zaključe brak u Republici Srpskoj?**

Problem kvalifikacije

- **Vežba 3.** Državljanin SR Nemačke i državljanka Republike Srpske žele da zaključe brak u Republici Srpskoj. Međutim, u vreme zakazano za zaključenje braka on dobija izuzetnu ponudu za novi posao u trećoj zemlji i odluči, uz saglasnost svoje verenice, da opunomoći svog brata koji će u njegovo ime i za njegov račun prisustvovati venčanju sa njegovom verenicom. Na osnovu sačinjenog specijalnog punomoćja u notarijalnoj formi u SR Nemačkoj datog od strane verenika, u zakazano vreme za venčanje pred matičarem u Republici Srpskoj pojavili su se njegova verenica i njegov brat. **Da li će matičar odobriti zaključenje braka?**
  - Napomena: para. 13. Zakona o braku (Ehegesetz vom 20.02.1946, KRABI, S. 77), BGBI, III 404-1) SR Nemačke glasi:
  - (1) Brak se zaključuje tako što verenici pred matičarem lično i uz obostrano prisustvo izjave da jedno sa drugim žele da zaključe brak.
  - (1) Izjave ne mogu biti date pod uslovom niti pod rokom.

Problem kvalifikacije

- **Vežba 4.**
- Momak i devojka, oboje državljani Malte, zaključuju brak na Malti. Kasnije se sele u Alžir (koji je tada pripadao Francuskoj), gde suprug stiče neke nepokretnosti. U braku nisu imali decu. Nakon njegove smrti dolazi do spora u vezi sa nasleđivanjem njegove imovine. Njegova rodbina smatra da njima pripada isključivo pravo da ga naslede, jer to proizilazi iz francuskog naslednog međunarodnog privatnog prava po kojem udovica nema nikakvih prava.
- Međutim, udovica traži primenu francuskih kolizionih normi kojima se regulišu bračnoimovinski odnosi, po kojima je merodavno pravo prvog bračnog prebivališta, a to je malteško pravo. Po tom pravu, udovica bi imala pravo na 1/4 ostavine.
  - ✓ **Kako će odlučiti sud u Alžiru? Da li će sporno pitanje podvesti pod kategoriju "nasleđivanja" ili "porodičnih odnosa"?**

Problem kvalifikacije

- **Vežba 5.** Dva drugara, Filip i Andrej, obojica državljani Republike Srpske, studiraju zajedno na Univerzitetu u Saveznoj državi Njujork, SAD. Za vreme košarkaške utakmice studentskih timova 1999. godine, Filip u poluvremenu, nezadovoljan igrom Andreja, istog udara i nanosi mu lakšu telesnu povredu. Ubrzo zatim dolazi do njihovog pomirenja i oni zaboravljaju na incident. Filip se u Republiku Srpsku vraća kao svršeni pravnik, dok Andrej ne uspeva da okonča svoje studije. 2006. godine Andrej se setio incidenta i zatražio pred sudom u Republici Srpskoj od Filipa da mu naknadi štetu nastalu nanošenjem lakše telesne povrede.
  - ✓ **Da li će Andrej uspeti sa zahtevom?** Napomena: Pravo države Njujork ne poznaje institut zastarelosti kao institut materijalnog prava. Pravna sigurnost se u pravu države Njujork ostvaruje institutom statutory limitation koji se u pravu države Njujork smatra institutom procesnog prava i koji po funkciji odgovara procesnoj pretpostavki "tuživost subjektivnog prava". Naime, nakon isteka roka od 6 godina, oštećeni gubi pravo da podigne tužbu protiv štetnika zbog deliktne odgovornosti.

Problem kvalifikacije

- **Vežba 6.**
- U Beogradu je preminuo nemački državljanin, star 65 godina. Za sobom je ostavio kuću na Kopaoniku koju je ugovorom o nasleđivanju ostavio svojoj prijateljici, državljanki Republike Srbije, staroj 40 godina, a sa kojom je živeo u vanbračnoj zajednici u Beogradu, uz uslov da se ona stara o njemu do kraja njegovog života. Ugovor je sačinio na službenom putu u Holandiji pred holandskim notarom. Njegova deca, nemački državljani, sin i ćerka, navode da je ugovor o nasleđivanju nepunovažan, pozivajući se na činjenicu da je njihov otac raskinuo ugovor o nasleđivanju, te da sud treba da primeni pravila o zakonskom nasleđivanju.
  - ✓ **Do kog materijalnopravnog rezultata će doći sud u Republici Srbiji primenom različitih metoda kvalifikacije?**
  - ✓ **Kakva su prava ostaviočeve vanbračne žene?**
  - ❖ Napomena:

Problem kvalifikacije

Para. 1941. BGB

(1) Ostavilac može ugovorom o nasleđivanju da odredi naslednika, kao i da odredi legate i uslove (Ugovor o nasleđivanju).

(2) Kao naslednik (ugovorni naslednik) ili kao legatar može se odrediti kako druga ugovorna strana, tako i treće lice.

Para. 2276. BGB (forma)

(1) Ugovor o nasleđivanju može da se zaključi samo uz istovremeno prisustvo obe ugovorne strane pred notarom...

Para. 2295. (Raskid zbog neispunjenja obaveze)

Ostavilac može da izjavi da raskida ugovor o nasleđivanju, kada je raspolaganje učinjeno s obzirom na obavezu naslednika da ostaviocu za vreme njegovog života vrši prestacije sa dugoročnim trajanjem, naročito da mu obezbedi izdržavanje, pa naslednik povredi ovakvu ugovornu obavezu, usled čega prestane i obaveza ostavioca.

Problem kvalifikacije

- **Vežba 7.** Preduzeće sa sedištem u Republici Srpskoj vodi pregovore sa engleskim preduzećem u Berlinu, SR Nemačka. Nakon što je preduzeće sa sedištem u Republici Srpskoj dostavilo engleskom preduzeću u Berlinu pismo o namerama koje se odnose na zaključenje budućeg ugovora, preduzeće sa sedištem u Republici Srpskoj u susednom hotelu pregovara sa trećim preduzećem, koje je konkurentno engleskom preduzeću u Berlinu. Nakon što to treće preduzeće ponudi preduzeću sa sedištem u Republici Srpskoj bolje uslove za zaključenje ugovora, preduzeće sa sedištem u Republici Srpskoj saopšti engleskom preduzeću u Berlinu da odustaje od daljih pregovora. Englesko preduzeće u Berlinu podnosi tužbu direktno nadležnom sudu u Republici Srpskoj za naknadu štete zbog prekida pregovora.
  - ✓ **Koje je pravo merodavno za rešenje spora?**
  - ❖ Napomena: Nemačka doktrina i sudska praksa smatraju da je odgovornost za neopravdani prekid pregovora ugovornopravne prirode.

Problem kvalifikacije

- **Vežba 8.**
- Državljanin Grčke i državljanka Austrije, zaključili su brak pred nadležnim organom u Parizu 1999. godine. Francuski matičar je na formu braka primenio lex loci celebrationis, dok je materijalne uslove za zaključenje braka podvrgao lex nationalis supružnika. Prebivalište supruga je u Republici Srpskoj.
- 2000. godine suprug podnosi tužbu protiv supruge nadležnom sudu u Bijeljini radi poništaja braka, tvrdeći da brak, u pogledu forme, nije zaključen na način predviđen merodavnim grčkim pravom.

✓ **Kako će da odluči sud u Republici Srpskoj?**

❖ Napomena:

1. Prva kvalifikacija: kvalifikacija lex fori, tumačenja domašaja kategorija za nadovezivanje iz članova 32. i 33. ZMPP, odnosno odgovarajućih kolizionih normi francuskog prava.

Problem kvalifikacije

Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja

Član 32.

U pogledu uslova za zaključenje braka merodavno je, za svako lice, pravo države čiji je ono državljanin u vreme stupanja u brak.

Član 33.

Za formu braka merodavno je pravo mesta u kome se brak zaključuje.

2. Druga kvalifikacija: određivanje obima materijalnopravnih odredbi na čiju primenu upućuju odlučujuće činjenice iz članova 32, odnosno 33. ZMPP, odnosno odgovarajućih kolizionih normi francuskog prava.

2.1. Ciljno upućivanje: odabir stranih materijalnopravnih normi u skladu sa ciljem i domašajem kategorije za nadovezivanje iz kolizione norme lex fori.

2.2. Otvoreno upućivanje: odabir stranih materijalnopravnih normi u skladu sa tumačenjem i sistematikom lex causae.

Problem kvalifikacije

- **Vežba 9.**
- Turski bračni par živi i radi u Republici Srpskoj. Supruga poručuje određenu količinu ogreva od jednog prodavca za predstojeću zimu. Nakon isporuke i prijema fakture, ispostavlja se da nema sredstava da namiri račun. Prodavac podnosi tužbu protiv supruge i njenog supruga radi plaćanja kupoprodajne cene.

  ✓ **Da li je suprug odgovaran za obaveze koje je preuzela njegova supruga?**

  ❖ Napomena:

  1. Prva kvalifikacija: primena člana 36. ZMPP – Za lične i zakonske imovinske odnose bračnih drugova merodavno je pravo države čiji su oni državljani. Ako su bračni drugovi državljani različitih država, merodavno je pravo države u kojoj imaju prebivalište. Ako bračni drugovi nemaju ni zajedničko državljanstvo ni prebivalište u istoj državi, merodavno je pravo države u kojoj su imali poslednje zajedničko prebivalište.

Problem kvalifikacije

1. Druga kvalifikacija: odabir materijalnopravnih normi u okviru merodavnog prava.

2.1. Ciljno upućivanje: tursko bračno-imovinsko pravo ne poznaje institut odgovornosti bračnog druga za obaveze koje je drugi bračni drug preuzeo za tekuće potrebe bračne zajednice.

Problem kvalifikacije

- **Vežba 10.**
- Državljanka Republike Srbije i njen suprug, italijanski državljanin žive u Rimu. Jedne godine, u letnjem periodu ona odlazi u Pariz gde od jednog trgovca u luksuznoj radnji kupuje posteljinu i posuđe u vrednosti od 25.000 evra. Međutim, u susednom odeljenju prodavnice njoj zapadaju za oko skupocena haljina, cipele i tašna koje, takođe, kupuje. Nažalost, ispostavlja se da nema dovoljno novca da plati kupoprodajnu cenu za sve stvari, te trgovcu ostavlja kaparu u visini od 1.000 evra na ime zaključenja oba ugovora o prodaji. Po povratku u Rim, ona saopštava suprugu šta se desilo u Parizu, a on njoj da se ne slaže sa tim njenim poduhvatima.
- Nakon izvesnog vremena suprug dolazi u Beograd, jer počinje da radi u italijanskoj ambasadi u Beogradu.
- Ubrzo zatim, trgovac iz Pariza podnosi nadležnom sudu u Beogradu tužbu i protiv nje i protiv njenog supruga, radi ispunjenja oba ugovora o prodaji.

Problem kvalifikacije

- Međutim, suprug se poziva na činjenicu da on lično nije zaključio nikakav ugovor, te da sa eventualnom obavezom svoje supruge nema ništa. Između njih ne postoji ugovor koji bi regulisao bračno imovinski režim.
  - ✓ **Kakvu će odluku doneti sud u Beogradu?**
  - ❖ Napomena: Član 186. CCI (Obaveze koje se odnose na zajednička dobra supružnika)
  - ❖ Zajedničkim dobrima supružnika odgovara se za:
  - ❖ c) troškove koji su učinjeni za izdržavanje porodice, i za podizanje i obrazovanje dece, kao i za sve ostale obaveze koje su supružnici ugovorili, bilo to i pojedinačno, a koje su u interesu porodice.